

ДЗВОНИ ЛЕМКОКІВЩИНИ

№ 2 (107)
березень-червень
2017 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

ХРОНІКА НОВИН

Звітно-виборна конференція у Львові

18 березня. У залі Львівського музею етнографії відбулася звітно-виборна конференція Львівської обласної організації ВУТЛ. У ній взяло участь 59 делегатів з усіх осередків Львівщини. В Порядку денному були наступні питання:

1. Звіт голови і правління Львівської обласної організації ВУТЛ.
2. Звіт Контрольно-ревізійної комісії.
3. Обрання нового голови та правління.
4. Обрання делегатів від товариства «Лемківщина» на VI Конгрес СФУЛО.

Звіт за останні три роки діяльності організації представив голова товариства Степан Майкович. Було відзначено те, що вдалося реалізувати із запланованого й те, що з різних причин не вдалося. Делегати конференції схвалили звіт голови і проголосували за задовільну оцінку діяльності правління. Наступний звіт представила голова КРК Світлана Роговська.

Під час обговорення на посаду голови було запропоновано дві кандидатури: С. Майковича та М. Дмитраха. За результатами голосування переважну більшість голосів отримав Степан Майкович. До нового складу правління обрані: Мирослав Дмитрах – перший заступник, Володимир Байса, Іван Радь і Ярослав Козак – заступники, Тарас Радь – секретар, Галина Притулка, а також по одному представникові від 9 осередків товариства в області. КРК затвердила у старому складі. Делегатами від обласної організації на VI Конгрес СФУЛО обрано С. Майковича і М. Дмитраха.

Під час обговорення слово брали Я. Швягла, Г. Вихованська, В. Шуркало, В. Байса, К. П'ятночко-Шлак, Т. Радь, А. Тавпаш, В. Полуцаканич і С. Федина, які піднімали організаційні питання, залучення молоді до роботи, озвучували пропозиції для подальшої діяльності.

Т. Радь

Виставка «Втрачений світ»

27 квітня. У Національному музеї історії України в Києві (вул. Володимирська, 2) відкрили виставку «Втрачений світ», приурочену 70-річчю операції «Вісла». Акція проводилася польською комуністичною владою протягом трьох місяців (28 квітня – 29 липня 1947 р.), внаслідок чого близько 150 тисяч українців втратили свою малу батьківщину, а Україна втратила цілий пласт культури.

Виставка – це спільний проект Інституту Національної пам'яті України (ІНПУ), Національного музею історії України і Тернопільської обласної адміністрації. Основу виставки склали експонати (бл. 180) з обласних музеїв Тернополя – краєзнавчого і художнього, музейного комплексу «Лемківське село» в Монастирську та обласного товариства «Лемківщина». В експозиції був представлений стародавній одяг

Продовження на с. 2.

Шановні Читачі

На останньому засіданні Колегії ВУТЛ 21 травня 2017 р. в Івано-Франківську, на пропозицію редактора «ДЛ» Ігоря Дуди, було ухвалено:

Від № 3(108) часопис ВУТЛ «Дзвони Лемківщини» видавати як кварталник (тобто 1 раз у три місяці).

Аргументи редактора:

1. Редактор і редколегія працюють на громадських засадах. Щоб підготувати нове число двомісячника, треба працювати майже два тижні.

2. Вартість друку останнім часом зростає: 1 000 примірників газети коштує 2 400 грн. Відповідно 6 номерів у рік – 14 400 грн. Звідси ціна – 2,5 грн. за примірник.

3. Проблема з розповсюдженням газети в обласних організаціях досі не вирішена. В товариствах залежуються сотні примірників, які з великим запізненням доходять до читачів.

Просимо з розумінням поставитися до цієї вимушеної зміни.

Редколегія.

АКЦІЯ «ВІСЛА»

28 квітня - 29 липня
1947 р.

ПОСЛАННЯ ВЛАДИК УГКЦ У ПОЛЬЩІ з нагоди 70-х роковин акції «Вісла»

Всечесним і Високопреподобним Отцям,
Преподобним Монахам і Монахиням,
Дорогим у Христі Братам і Сестрам!
Христос Воскрес!

Рівно 70 років тому, відсвяткувавши ще в рідних церквах Великдень, у дорозі був перший транспорт українців, виселених із рідних земель у рамках акції «Вісла», який вирушив 29 квітня 1947 р. зі залізничної станції Шавне-Куляшне. Виселенці їхали в напрямку незанятої собі слупської землі, на півночі післявоєнної Польщі. За цим транспортом, до кінця липня 1947 р., поїхало наступних ще понад 440 подібних транспортів із виселенцями з Лемківщини, Перемищини, Ярославщини, Любачівщини, Томашівщини, Грубешівщини та Холмщини. Поодинокі родини були виселені ще в 1948 р. Близько 150 тисяч людей, змушених військом, протягом двох годин, повинні були покинути свої хати, забираючи із собою лише необхідні речі та худобу. Відправлені були вони до одного з кільканадцяти збірних пунктів, з яких, найчастіше, щойно по кількох днях, були завантажені в товарні вагони, разом зі своєю худобою, та на швидку забрані скромним маотком. Частина транспортів спрямовано на північ, а решту – на західні понімецькі землі повоевненої Польщі.

У збірних пунктах сортувано людей під оглядом можливої, на думку влади, їхньої загрози для тодішнього комуністичного порядку та в зв'язку з підозрою у співпраці з українським підпіллям. Таким чином, без суду, частина виселенців опинилася у в'язницях, а більше 3 700 осіб, у тому числі жінки, 22 греко-католицькі та три православні священники, потрапили до т.зв. Центрального Трудового Табору в Явожні. Внаслідок тортур, побоїв та знущань не пережили табору 161 особа.

На місцях призначення виселенці зустрілися з новим горем. Придлені їм німецькі будинки були найчастіше вже раніше сплюндровані та спустошені, часто без вікон і дверей. Трагедією було також і те, що українці в своїх селах залишили

засіяні поля, з яких не встигли зібрати плодів. На новому місці не було з чого збирати плодів, бо ніхто тут раніше для них нічого не посіяв. Привезеного зі собою не вистачало на те, щоб прожити людям і худобі до чергових жнив. Часто, щоб не голодувати, треба було цілий день важко працювати у нових сусідів за кошкі картоплі.

Виселенців, найбільше по кілька родин, розміщували в різних селах, далеко від державних кордонів і воєводських міст, щоб у переважаючому чужому середовищі швидко наступив процес їхньої національної та релігійної асиміляції. Цьому також мала сприяти ще й заборона будь-якої релігійної діяльності Греко-Католицької Церкви. Раніше були арештовані перемильські владика та передані в руки совєтського НКВД. Інші душпастирі, або були ув'язнені у таборі в Явожні, або отримали дозвіл служити лише у латинському обряді. До всього цього долучалася нестерпна туга за втраченою батьківщиною, рідними горами, церквами, цвинтарями з похованнями предків, яка доводила не одних, головню старших віком, до передчасного відходу з цього світу.

Трагедію нашого народу було задекларовано в 1943-1944 роках договором західних держав, США і Великої Британії зі сталінським Союзом про розподіл світу після перемоги над нацистською Німеччиною, у вигляді зон впливу. Землі, заселені українцями, в більшості увійшли в склад СРСР. Частина з них мала увійти в склад нової, народної Польщі, яку мали створити комуністи. Польща мала стати моноетнічною державою без споконвічних її жителів і національних меншин. Для реалізації цього задуму у вересні 1944 р. було завершено договір про т.зв. обмін населення. У 1944-1946 роках до СРСР депортовано майже півмільйона людей. Залишки корінного населення, яке перебувало на рідних землях, задумано виселити на північно-західні землі для швидкої і повної асиміляції. У ході підготовки до переселення був убитий генерал Свєрчевський. Це стало додатковим стимулом для

прискорення акції, яку названо – «Вісла».

Від цих подій проминуло вже сім десятиріч років. Був час подумати над ними та не один раз зробити підсумок всього, що сталося тоді, наслідки якого відчуємо по сьогоднішній день. Тому попробуємо також і ми зробити бодай короткий підсумок наших досвідів і набраної життєвої мудрості.

Перше. Ми є свідомі, що не вдається вже відвернути наслідків того, що принесла акція «Вісла». Повернутись на рідні землі вдалося у 50-их і 60-их роках лише невеликій кількості виселених у 1947 р. родин. Всім, які пробували повертати в рідні сторони, створювали різні труднощі. Не могли вони повернути до своїх домів, бо більшість із них були спалені або заселені іншими людьми. Тепер маємо можливість без перешкод переселитися на батьківські землі, але самому потрібно забезпечити собі місце для проживання. Переселенці та їхні нащадки протягом 70-ти років, вже укоренилися в нових місцях, де мають свої сім'ї, дома, церкви та цвинтарі, тому важко їм знову переселитися в рідні сторони, які, парадоксально, для частини наших вірних, стали вже чужими. Заохочуємо, однак всіх, як осіб старших, так і молоде покоління, не забувати про рідні землі та, бодай в часі літнього відпочинку чи Лемківської Ватри, відвідувати рідні села, з яких у 1947 р. були насильно виселені наші предки. Ті, хто мають можливість, нехай старанно придбають бодай клаптик рідної землі та поставити хату, до якої завжди зможуть приїхати, яка допоможе молодому поколінню нав'язати ближчий контакт із батьківською землею.

По-друге. Виселення відірвало нас не лише від рідної землі, але передовсім знищило нашу культуру та зірвало наш зв'язок із нею. Наші люди, викинені з рідного краю, втратили контакт із багатомовною народною творчістю, яка постійно розвивалася, беручи натхнення від рідної землі та від своїх людей, які жили довкола, говорили та думали одною мовою. Після

Продовження на с. 2.

ХРОНІКА НОВИН

Закінчення.

лемків, лемківські писанки, різьблені фігури І. Мердака, 32 кольорові фоторепродукції давніх дерев'яних церков Лемківщини, ікони та документи, предмети побуту, що розповідали про унікальну культуру лемків.

Відкриваючи виставку, голова ІНПУ Володимир В'ятрович назвав операцію «Вісла» злочином проти людяності, ударом по унікальній культурі української національної групи в південно-східній Польщі. На відкритті був присутній заступник голови Тернопільської облдержадміністрації Юрій Юрик.

Інф. «ДЛ».

Лекція в музеї

27 квітня в Ужгородському скансені відкрито лекцію на тему «Історія та традиційна народна культура лемків Закарпаття» провели голова ВУТЛ, письменник Василь Мулеса і директор музею Василь Коцан. Слухачами були студенти та викладачі спеціальності «Україністика» Вроцлавського університету. В. Мулеса розповів про життя лемків Закарпаття, наголосив на важливих історичних подіях, ролі відомих діячів краю і діяльності товариства «Лемківщина». Польські колеги мали змогу ознайомитися з літературними творами письменника, виданнями товариства «Лемківщина» та Ужгородського скансену.

Керівник делегації польських українців проф. Олег Белей висловив щиро подяку за проведену лекцію і запросив до співпраці з метою популяризації лемківської культури.

Інф. «ДЛ».

До 70-річчя операції «Вісла»

28 квітня в Тернополі відбулися заходи, приурочені 70-й річниці операції «Вісла» (1947 р.). О 13.00 год. біля пам'ятника жертвам депортації проходив мітинг-реквієм та покладання квітів. Священники УГКЦ і УАПЦ відправили панахиду за упокій душ жертв трагічної операції. У пам'ятному заході взяли участь і промовляли: Степан Барна – голова облдержадміністрації, Віктор Овчарук – голова обласної ради, Леонід Бицюра – заступник міського голови. Від обласного товариства «Лемківщина» виступав Ігор Дуда – заступник голови.

Від 14.00 год. на вул. Сагайдачного діяла тематична виставка архівних матеріалів, документів і музейних експонатів із фондів Державного архіву Тернопільської області, обласного краєзнавчого музею та музейного комплексу «Лемківське село» з Монастирська. О 20.30 год. на Театральному майдані міста – акція «Запали свічку», з участю священників, керівництва області та міста, представників лемківської громади.

28 квітня у Львові відбулося покладання квітів до каменю на місці встановлення майбутнього пам'ятника жертвам депортованих українців у середині ХХ ст. Священники відправили чин екуменічної панахиди. В заході взяли участь переселенці з Польщі та їх нащадки, львів'яни і молодь.

О 20.30 год. на площі біля пам'ятника Т. Шевченку проведена громадянська поминання акція «Свіча пам'яті». По всій області оголошено хвилину мовчання за жертвами операції «Вісла».

30 квітня в Івано-Франківську на відзначення 70-ї річниці виселення українців з етнічних земель у 1944-46, 1947 і 1951 рр. відбулися заходи зі вшанування пам'яті жертв депортації.

Заходи проходили у Лемківській церкві Свв. Кирила і Методія УГКЦ (вул. Княгинин, 19): 11.00 год. – Служба Божа; 12.30 год. – панахида і покладання квітів до пам'ятного знаку депортованим.

Інф. «ДЛ».

Писанка, як дівчина...

29 квітня у Монастирську на Тернопільщині, де проживає велика кількість депортованих лемків, де діє музейний комплекс, відбувся III-й Регіональний фестиваль лемківської писанки. У ньому взяли участь діти та їх батьки, онуки з дідусями і бабусями, чие коріння походить із Карпат. Організатори – управління культури Тернопільської облдержадміністрації, обласне товариство «Лемківщина (голова О. Венгринович), музейний комплекс «Лемківське село» (директор М. Тиханський).

Фестиваль прикрасили своїми творами та провели майстер-класи писанкарі Ольга Мищук (с. Залізіці), Зеновій та Оксана Пеньонжиків з Бучача, Володимир Криницький з Чорткова, Галина Проців із Бережан, Михайло і Тетяна Тиханські, Наталя Погляд, Галина Двугліз із Монастирська, Ярослав Осадка та Анжеліка Кононок із Тернополя, Надія Шкимба з Калуща. Захід поблагословив, покropивши присутніх свяченою водою, о. Анатолій Дуда-Квасняк.

Виступаючи, голова обласного товариства О. Венгринович сказав, що «писанкове мистецтво лемків, церковна архітектура є безцінним скарбом всеукраїнської культури». Лемківську писанку ніхто не слугає з гуцульською чи покутською. Перша Всеукраїнська виставка-конкурс із написання лемківських писанок відбулася в Художньому музеї Тернополя 2003 року. Потім вони двічі проводилися у Бучачі, згодом – у Львові. Директор цього музею, редактор газети «Дзвони Лемківщини» Ігор Дуда зауважив, що виставки писанок за радянських часів не проводилися, бо їх писання вважалося релігійним дійством, хоч вони є дохристиянськими атрибутами. Це свідчить про невмирущість українських зви-

ПОСЛАННЯ ВЛАДИК УГКЦ У ПОЛЬЩІ

з нагоди 70-х роковин акції «Вісла»

Закінчення.

1947 р. все помінялося. Свою мову треба було приховувати, часами навіть і в рідній хаті. Важко було придбати рідну книжку, страшно було голосно співати рідних пісень, молоде покоління не мало можливості навчатися рідної мови. У найкращому випадку, одне покоління переказувало наступному пісні, які пам'ятало ще «з дому». Нові покоління, які виростили на чужині, не мали свідомості багатства багатовікової історії та духовної спадщини минулих поколінь. Свідомість цього дає сьогодні молодому поколінню внутрішньої вбогости та особливого сирітства. Поступово, на жаль, частина нашого народу втратила знання рідної мови та відчуття, як свого, всього того, що рідним було для поколінь наших виселенців. У результаті так, як і хотіли ті, які придумали виселення нашого народу з рідних земель, асиміляція збрала та далі збирає своє трагічне живило. Потішає те, що сьогодні, 70 років пізніше ще все-таки десятки тисяч наших людей не піддалися асиміляційним процесам і далі в хатах спілкуються рідною мовою та навчають її молоде покоління.

По третє. Акція «Вісла» мала доповнити до повного знищення Греко-Католицької Церкви в Польщі. Протягом перших 10-ти років і справді могло здаватися, що цей задул вдається зреалізувати тодішній владі. Окрім такого острівця, як Хшаново біля Елку, наші вірні в Польщі не мали практично жодної можливості користати з духовної опіки своїх священників. Однак, завдяки Божому Провидінню

чаїв. Миський голова Андрій Старух пишається тим, що в його місті живуть такі багатогранні особистості, котрі пам'ятають, хто вони і звідки.

Переможцями у трьох вікових категоріях стали Діана Бронецька, Світлана Пташник, Христина Гуменна, Ірина Білокур, Уляна Кашуба, Зоряна Герасів, Людмила Ільницька, Софія Сединська. Кращим настаником журі вибрало Ольгу Мищук. Усі учасники були нагороджені грамотами, а переможці – грошовими винагородами. Кращі дитячі писанки залишилися у Лемківському музеї Монастирська.

Ю. Боєчко

Засідання Колегії ВУТЛ

21 травня в Івано-Франківську (готель «Нива») відбулося 2-е засідання Колегії ВУТЛ. На засідання були присутні 10 із 15 членів Колегії. «Лемківщину» Івано-Франківська представляли Степан Криницький, Любомир Мельничук і Ярослав Галик; Львів – Степан Майкович, Мирослав Дмитрах і Тарас Радь; Тернопіль – Олександр Венгринович, Ігор Дуда і Марія Бабічук. Головував Василь Мулеса, голова ВУТЛ. На Порядку денному стояли наступні питання:

1. Звіти голів обласних організацій про роботу в 1-му кварталі 2017 р.
2. Про участь у роботі Конгресу СФУЛО,
3. Про підготовку до Лемківських фестивалів у Перечині, Монастирську, Львові, Ждінні (Польща).
4. Про організацію поїздки в м. Новий Айдар Луганської обл.
5. Різне.

Серед ухвалених на засіданні рішень були:

1. Надалі подавати звіти голів обласних організацій у письмовій формі.
2. Рекомендувати делегатам Конгресу СФУЛО від України віддати голоси за кандидатуру Софії Федина.
3. Пропонувати внести в Порядок денний Конгресу СФУЛО окреме питання про політико-правову оцінку депортації українців Польщі в 1944-46 і 1951 рр.
4. 23-24 вересня взяти участь у відновленому лемківському фестивалі на Луганщині.
5. Часопис ВУТЛ «Дзвони Лемківщини» від №3(108) видавати як кварталник, а не двомісячник.
6. Позитивно розглянуто питання про правовий статус «Молодої Лемківщини» м. Калущ.

І. Ганчова

«Лемківській Кермеш» у Тернополі.

25 травня. Лемки Тернополя вдруге відзначили храмове свято своєї церкви Вознесіння Господнього. Вона була освячена минулого року. Відбулася урочиста Служба Божа, а потім мистецький концерт-гостина за участю лемківських колективів та окремих виконавців. Розпочали діти – «Гречні фрайрки» з Монастирська (кер. Віра Куриляк), які у супроводі інструментального ансамблю співали народні пісні, танцювали і водили гаївки під захоплені оплески присутніх.

Народні майстри-писанкарі, серед яких Зиновій Пеньонжик із Бучача, демонстрували свій майстер-клас із розпису. Лемківські різьбярі, зокрема Михайло Завійський з Гутиська, пропонували свої вироби. Виступали лемківські солістки: Надія Кулик (Тернопіль), Леся Горлицька (Бучач), Оксана Воробець (Монастирська). Концертну програму завершив народний лемківський хор «Конар Лемківщини» зі с. Соборне Тернопільського району (кер. Михайло Рапіта). Програму вела Ігор Дуда і Віра Дудар – газда і газдина свята. Стояла не на часі прохолодна погода, а лише наприкінці святкування почало дощити.

Учасників престольного празника привітав заступник голови Тернопільської облдержадміністрації Юрій Юрик, який запевнив у всебічній підтримці лемківської громади стосовно збереження та дальшого розвитку етнічної культури, традицій та звичаїв.

І. Ганчова

та наполегливості наших священників і мирян, вже в кінці 50-их років повстають перші неформальні греко-католицькі парафії, число яких постійно зростає. Покоління старих священників змінюють молоді душпастирі, які виростають у родині давніх виселенців із рідних земель. Остаточо, в 1989 р. Греко-Католицька Церква у Польщі одержує державне визнання, два роки пізніше відтворено Перемишльське єпархію, а в 1996 р. повстає окрема Митрополія з двома єпархіями. Сьогодні можемо не лише нести душпастирську опіку нашим вірним з акції «Вісла», але також можемо служити вірним нашої Церкви, які до Польщі дуже численно приїжджають з України як емігранти та заробітчани.

Дорогі у Христі Брати і Сестри!

Багато фактів минулого вже неможливо поміняти. Виселення нашого народу з рідних земель, найперше на Схід, а опісля на Захід, на яких від поколінь проживали наші предки, ніколи не будуть вже для нас такими ж, якими були 70 років тому. Також тут, де проживаємо сьогодні, щоденно відчуваємо та будемо відчувати наслідки акції «Вісла». Чи можна цьому якось протидіяти? Наш дотеперішній досвід показує, що так. На думку тих, які задумали виселення нашого народу, виселенці повинні бути повні асимілюватися вже в найближчі 20 років. Всупереч їхнім сподіванням, ми все ж таки існуємо, хоча від виселення минуло вже 70 років, і надалі зберігаємо свою церковну та національну свідомість. Все це вдалося осягнути завдяки вірності наших людей своїй Церкві, завдяки свідомим і морально здоровим нашим родинам, в яких пле-

калася віра, любов до рідної мови та культури і, завдяки живій пам'яті про рідні землі, про наших предків та про свою історію. Виглядає, що сьогодні це і є одинока дорога для нас у майбутнє. А підтримати на ній можуть нас, на що і надіємося, тисячі новоприбулих наших братів з України, яких щиро і сердивно запрошуємо до наших храмів і просимо активно включатися у наші парафіяльні громади. Вам, новоприбулим, також треба остерігатися, щоб не піддаватися асиміляції, не забути своєї мови та пам'ятати, звідки ви прибули. В цьому всіх нас єднає спільна доля, яку разом легше буде долати.

Просимо також у молитвах пам'ятати про всіх священників, монахів, монахинь і мирян, для яких дорогою була рідна Церква, рідна мова та Батьківщина. У своїх молитвах згадаймо всі жертви акції «Вісла», а також пам'ятаймо про всіх тих, які спочили далеко від своєї землі.

Для всього нашого народу, який проживає у Польщі, для цілої нашої Церкви випрошуємо у Бога Його щедрого благословення та заступництва Пресвятої Богородиці на порозі постійного подолання наслідків акції «Вісла».

Благословення Господнє на Вас!

Архієпископ Євген ПОПОВИЧ,
Митрополит Перемишльсько-Варшавський
Єпископ Володимир Р. ЮЩАК ЧСВВ,
Владика Вроцлавсько-Гданський
Дано у Перемишлі/Вроцлаві
дня 28 квітня 2017 р.

Ігор ДУДА – мистецтвознавець,

директор Тернопільського обласного художнього музею.

МИСТЦІ ЛЕМКІВЩИНИ

Продовження. Поч. в №1 (106).

Антон ФІГЕЛЬ (*1919, м. Криниця, п-т Новий Санч +1999, м. Львів) – різьбяр, член СХУ (1958). У 1945-55 рр. жив у Монастирську, потім переїхав до Львова.

Микола ШАЛАЙДА (*1885, с. Балутянка +1960, м. Хуст) – майстер рельєфної різьби, навчив техніку різьби сина. Василь ШАЛАЙДА (*1922, там же +1978, м. Одеса) у 1939 р. закінчив Торгівельну школу в Сяноці. Після переселення жив в Одесі. Працював викладачем Одеської архітектурно-художньої школи, згодом у виробничому комбінаті Художнього фонду. Творив у техніках плоскої (тарілки, поплінички), фігурної та монументально-декоративної різьби. Автор скульптурних портретів.

Різьбяр Василь КРАСІВСЬКИЙ (*1891, с. Вілька) передав свої здібності сином. Іван КРАСІВСЬКИЙ (*1929, там же) – майстер рельєфної та круглої різьби. Андрій КРАСІВСЬКИЙ (*1934, там же) закінчив Яворівську художньо-ремісничу школу (1953). Член СМНМУ (1993), заслужений майстер народної творчості України (2009). Обидва брати живуть у Трускавці. Різьбою також займалися інші представники родини Красівських.

Іван РУСЕНКО (*1890, с. Красна, п-т Коросно +1960, с. Королівка, Борщівський р-н Тернопільської обл.) – поет, художник, педагог. Закінчив гімназію в Новому Санчі (1912). Брав участь у Першій світовій війні. У 1924-39 рр. вчителював у с. Лютча, в 1940-45 рр. – с. Бонарівка. З 1945 р. жив у с. Королівка, працював вчителем у місцевій середній школі. Виконував малюнки, що відображають життя і побут лемків.

Церковний діяч Володимир ЯРЕМА (Димитрій *1915, с. Глідне, п-т Сянік +2000, м. Львів) відомий також як мистецтвознавець та іконописець. У 1931-38 рр. навчався малярству у Львові, розписував храми. Продовжував студії у Львівській Мистецько-Промисловій Школі (у М. Осінчука). В 1947 р. прийняв свячення. Служив на парафіях Львівщини і Львова. 19.08.1989 р. оголосив про вихід парафії церкви Петра і Павла у Львові з-під юрисдикції Московського Патріархату. В 1992-2000 рр.

– Патріарх УАПЦ. Видав книгу «Дивний світ ікон».

Лемківські майстри, маючи навиків з декоративної різьби по дереву – плоскої та об'ємної, отримавши фахову освіту в училищах та інститутах, почали працювати в різних видах, техніках і матеріалах станкової та монументальної скульптури. Традиції лемківської різьби трансформувалися в класичній пластиці, надавши їй нового, свіжого і неповторного звучання.

Василь ОДРЕХІВСЬКИЙ (*1921, с. Вілька, п-т Сянік +1996, м. Львів) – скульптор, заслужений діяч мистецтв України (1964). З 1947 р. жив у Львові. В 1952-57 рр. навчався у Львівському ІПДМ. Майстер скульптурних портретів. Співатор пам'ятників І. Франка у Львові (1964) і Дрогобичі (1967). У співтворстві з сином виконав пам'ятники Т. Шевченка в Перемишлянах (1991), Новому Роздолі (1997) і Севастополі (встан. 2003). Володимир ОДРЕХІВСЬКИЙ (*1955, м. Львів) – скульптор, мистецтвознавець, педагог. У 1977 р. закінчив Львівський ІПДМ. Кандидат мистецтвознавства (1985), народний художник України. Професор і ректор (з 2016) Львівської національної академії мистецтв. Автор пам'ятника Б. І. Антоничу у Львові (2016). Роман ОДРЕХІВСЬКИЙ (*1959, м. Львів) – мистецтвознавець, педагог, кандидат мистецтвознавства. У 1981 р. закінчив Львівський ІПДМ. Доцент Українського лісотехнічного університету у Львові (1998). Їх мати – співачка Марія Байко зі с. Яблониця, п-т Сянік.

Скульптор Лука БІГАНІЧ (*1927, с. Волоosate, п-т Лісько +1995, м. Львів) закінчив Львівський ІПДМ (1955). Член СХУ (1958). Працював у Львові. Автор жіночих портретів, надгробків діячам культури і мистецтва.

Брати-скульптори АМБІЦЬКІ – Юрій (*1927, с. Прусик, п-т Сянік +2000, м. Львів) і Мирон (*1928, там же) – члени СХУ (1961), жили у с. Соколівки під Львовом. Закінчили Львівський ІПДМ (1965). Майстри круглої різьби, станкової та монументальної пластики. Автори пам'ятників Т. Шевченку в сс. Фрага і Соколівки. Поеднували традиції лемківської різьби та сучасної львівської школи скульптури.

Далі буде.

«Лемківській Кермеш». На сцені – «Гречні фрайрки» з Монастирська.
Тернопіль. 25.05.2017 р.

«ПРИНЦЕСА ЛЕМКІВ»

Лєся ЗАМОРСЬКА, Тернопіль

Христина СОЛОВІЙ
заворожила
тернопільську публіку

Концерт молоді співачки Христини Соловій, яка вперше завітала до Тернополя в рамках туру-презентації альбому «Жива вода», 28 квітня зібрав цілковитий аншлаґ у місцевому драматичному театрі ім. Т. Шевченка. Квитки розкупили задовго до виступу. Організаторам довелося доставляти додаткові стільці в залі.

Послухати улюблену виконавицю прийшло чимало дітей. Саме вони, майже після кожної пісні, вибігали на сцену, щоб подарувати квіти, обнятися й сфотографуватися з Христиною. Крім того, прийшли (і прийшли з районів) багато тернополян, які мають лемківські коріння. Багато – родинами. Всі з нетерпінням очікували початку концерту, який затримувався. Музиканти вийшли на сцену о 19.30 год. і з перших хвилин заворожили тернопільську публіку якісним живим звуком та ефектним світловим шоу.

Христина Соловій з'явилася перед шанувальниками з іграшковим ведмедиком у руках і великим бокалом води. Була вдягнута у коротке легке напівпрозоре плаття «каля-балерина» і темний корсет. Стало зрозумілим, чому її так люблять діти, – тендітна, юна співачка дуже нагадувала казкову принцесу. Коли ж вона заспівала, то одразу заворожила всіх присутніх багатим діапазоном свого голосу й танцювальною манерою.

Відомі лемківські пісні з дебютного альбому «Жива вода» звучали у виконанні співачки дуже ориґінально. Відчувалося, що кожну з них вона проживає на сцені. До речі, співачка сама вела концерт. Двічі згадувала про 70-річницю трагічної операції «Вісла», а також про своє лемківське коріння. Виявляється, її родичів колись переселили на Тернопільщину (в Зборівський район).

Окрім лемківських пісень, звучали й авторські композиції Христини. Саме ці пісні «Хвиля» їй вперше на концерті подарувала букет квітів дівчинка-шанувальниця. Не обійшлося без сюрпризів. Співачка виконала кілька прем'єрних пісень, які увійдуть до її нового альбому.

«Я дуже поважаю нашого генія Івана Франка, тому його вірш «Оце тая стежечка»

поклала на музику», – сказала Христина. Сподобалася тернополянам й нова пісня Фортепіано». Співачка зізналася, що вона закохана в буковинську пісню «Оченька мої чорні», яку планувала вперше виконати в Чернівцях. Але згодом вирішила, що буде несправедливо стосовно інших міст. «Коли я співаю цю пісню, то щоразу згадую свого дідуся, який, бувало, вип'є чарчину, ляже на бомбетлі і питає бабусі, що вона робитиме, коли він помре?» – так Христина анонсувала лемківську пісню «Моя мила шудри-тудри, же я п'ю». Під кінець концерту співачка присвятила дві композиції своїм землякам і заробітчанами – «Горі долом» і «Гамерицький край».

Свій виступ завершила тим, із чого почалася її сценічна кар'єра – «Під облачком». Відтак шанувальники з квітами хлинули на сцену, публіка довго аплодувала, запрошуючи заспівати «на біс». Тож завершальним акордом концерту стала пісня «Чорноморець»...

(О, Соловію, чому я так співають не вмію!)

Від редакції: Христина Соловій народилася 17 січня 1993 р. у м. Дрогобицької Львівської області в родині хорових диригентів. Мати викладає у старших класах Дрогобицької музичної школи. У віці 11 років Христина довідалася, що має лемківське походження і це вплинуло на її подальший світогляд і музичні уподобання. Композитор, диригент і педагог Іван Майчик (1927-2007) – двоюрідний прадід Христини, народився в с. Одрехова, повіт Сянік. Бабуся співала для онуків багато лемківських пісень. Вони вражали і розчулювали дівчину до сліз. Вона спати не могла без пісень, просила співати і співати. Музика заповнила її життя.

У Дрогобичі закінчила музичну школу по класу фортепіано. Переїхавши з родиною до Львова, три роки співала в народному хорі «Лемковина». Христині було байдуже, що віковий діапазон хористів 50-80 років, а їй всього 17. Участь у відомому колективі позитивно вплинула на становлення її особистості та виборі пісенного репертуару. Батьки ніколи не наполягали, щоб Христина з братом займалася лише музикою. В результаті, брат закінчив Львівську Політехніку, а Христина – філологію Львівського університету ім. І. Франка.

На пісенному телеконкурсі «Голос країни-2013» молода 20-річна галичанка співала переважно лемківські народні пісні й дійшла до півфіналу цього конкурсу. Вона неабияк зацікавила глядачів заявою, що ніколи не співатиме російської поп-музики.

У співпраці з продюсером Святославом Вакарчуком побачили світ кілька кліпів на власну музику і слова співачки. Перший студійний альбом – «Жива вода» (2015 р.), другий – «Хто, як не ти?» (2016 р.). Станом на 16.03.2017 р. під кліпами «Тримай» і «Під облачком» стояли фантастичні цифри: 7872074 і 2942089 переглядів відповідно. У 2016 р. співачка удостоєна престижної премії «Упа» у номінації «Найкращий відеокліп».

Після концерту у Львові, в 2017 р. Х. Соловій розпочала масштабний тур по Україні: Рівне (18 квіт.), Луцьк (19 квіт.), Чернівці (21 квіт.), Івано-Франківськ (22 квіт.), Тернопіль (28 квіт.), Ужгород (29 квіт.), Хмельницький (3 трав.), Вінниця (4 трав.). Усі концерти відбувалися в облдрамтеатрах.

СВЯТО ПИСАНКИ

Від 2006 року, вже 11-ий рік, як наша організація проводить Свято писанки у «Лемківській світлиці» м. Чортків. Кращі писанкарі брали участь на фестивалях у Бучачі, Тернополі, Львові, Монастирську. Неодноразово виходили переможцями під час проведення писанкарських конкурсів. Писанки наших майстрів В. Криницького і Г. Грицьків (нині покійної) знаходяться серед експонатів у музеях Монастирська і Львова.

Писанка є символом нового життя, відродження із небуття, символом Сонця і процвітання. У наші дні писанка – це символ Воскресіння Ісуса Христа. Недарма кажуть, що поки люди писатимуть писанки, доти диявол не зможе владарювати на землі. Весняні писанки – заряд сонячної енергії, який струменіє з мініатюрних шедеврів, даруючи людям добро і любов.

Для нас, вигнанців, саме лемківська писанка є оберегом Лемківщини, символом відродження із забуття, а Великдень – одне з найбільших свят у християнському світі. У Великодній піст на Лемківщині писали писанки, а коли в родині не вміли, то зверталися до майстрів. Тому в кожній лемківській хаті на столі, з року в рік, лежали веселкові писанки.

Довгий час лемківська писанка була знана лише серед лемків та мистців. Дехто, навіть, звачувався називати її «примітивно-простою». Але спробуйте-но її написати! Вона потребує неабиякої майстерності та терпіння. Творення писанки – це цілий обряд, який здавна був пошанований на Лемківщині. Вона надзвичайно популярна і пізнавальна завдяки техніці написання – краплі, що перетворюються в слюзу, дякуючи збереженню прадавніх знаків і символів. Основним символом на них є Сонце – мірило життя на Землі.

Сьогодні спільними зусиллями лемківської громади наша писанка наново завойовує світ. Не є секретом, що в канадському місті Вінніпезі

височіє велетенська, колоритна писанка. Такий пам'ятник встановлено один у всьому світі. Спородили його представники нашої української діаспори, як пошанування народних, віками устояних, традицій.

Проведення майстер-класів писанок дістало поширення у лемківських осередках багатьох сіл. Цього року долучився осередок села Нагірянка. На районне «Свято писанки» прийшли учні шкіл №5 і 7 м. Чортків, зі сіл Вигнанка, Біла, Нагірянка, Ягільниця, Пастуше, с-ща Заводське, студенти училищ і коледжів, діти і літні за віком люди. У Лемківській світлиці було тісно від бажаючих оволодіти технікою написання лемківської писанки. Майстер-клас проводили досвідчені народні майстри Володимир Криницький, Наталія Ревега і Ганна Галайда. Написанням змішаними техніками ділилися учасники аматорської студії імені К. Рубчакової під керівництвом Люби Зайло.

У кінці свята визначено кращих переможців-писанкарів, які будуть представляти Чортківщину на регіональному міжобласному фестивалі в Монастирську:

1 місце – Зоряна Геравс (Чортків), студентка Чортківського медичного коледжу.

2 місце – Ірина Духняк (Нагірянка), студентка Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

3 місце – Катерина Срібна (Пастуше), учениця 7-го класу Заводської СШ.

При проведенні майстер-класу кожен бажаючий мав можливість власноруч поспробувати маленький шедевр.

Справжню писанку не руки пишуть, а душа. Тож нехай молитвою наша душа здіймається до Бога.

М. Т. БАБІЧУК,
голова Чортківської районного товариства «Лемківщина».

НАШІ ЮВІЛЯРИ –
видатні лемківські діячі

- Березень**
- 70 – **Федір ЗУБАНИЧ** (*5.03.1947, с-ще Великий Березний, Закарпаття +9.11.2004, Київ; похов. у В. Березному) – журналіст, письменник, публіцист, кіносценарист. Член СПУ (1978). Від 1978 працював у редакцях газ. «Молодь України», «Правда України», журн. «Вітчизна», гол. редактором газ. «Культура і Життя», «Колос», «Вісті з України» (1994-97), а також у газ. «Метро», «Столиця», «Президентський Вісник» (1998-2002), Нац. телерадіокомпанії України «Всесвітня служба» у Києві. Один із засновників Київського товариства «Лемківщина». *Брат Марії Зубанич.*
- 80 – **Федір ЛАБІК** (*20.03.1937, с. Святкова Велика, п-т Ясло) – інженер-механік, гром. діяч. Від 1946 живе у м. Калуш на Прикарпатті. Викладав у Хіміко-технологічному технікумі (1986-88). Працював начальником відділу заводу «Техмаш» (1988-2006). Депутат Миської ради. Від 1992 – голова Калуського міського товариства «Лемківщина».
- 120 – **Григорій БЕРДАЛЬ** (21.03.1897, с. Вілька, п-т Сянік +25.01.1960, с. Гутисько, Бережан. р-ну Тернопіль. обл.) – різьбяр.
- 80 – **Василь КОВАЛЬЧУК** (*28.03.1937, с. Злоцьке, п-т Новий Санч) – журналіст. Співзасновник Київського товариства «Лемківщина». Працював у Комітеті Народного контролю УРСР, Міністерстві України в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської аварії (з 1991).
- Квітень**
- 80 – **Іван ГУЛІК** (*12.04.1937, с. Терстяна, п-т Кросно +22.06.1981, м. Коломия, Івано-Франків. обл.) – графік, живописець, майстер-кілімар. Член СХУ (1981). Гол. художник фабрик худ. виробів і викладач худ. шкіл у Решетилівці (Полтав. обл., 1961-72) та Коломиї (1972-81).
- 50 – **Олег БАРНА** (*18.04.1967, с. Нагірянка, Чортків. р-н, Тернопіль. обл.) – гром.-політ. діяч, педагог. Сільський голова Нагірянки (2002-10). Народний депутат України (з 2014). *Батько – зі с. Завадка Ріманівська, п-т Сянік. Брат С. Барни.*
- 80 – **Любов КРЕМІНСЬКА** (*19.04.1937, с. Тирява Сільна, п-т Сянік) – майстриня ткацтва. Член СМНМУ (1993). Заслужений майстер нар. творчості України (2001). Учасниця виставок із 1987 р. Працювала у Бродях (з 1956) і Львові (1970-92).
- 120 – **Василь ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ** (*23.(24.)04.1897, с. Волове, теп. смт. Міжгір'я, Закарпаття +25.11.1974, Братислава) – письменник, журналіст. Редактор «Урядового Вісника» Підкарпатської Русі (1938-39), газ. «Нова Свобода» (1939). Автор пісні-реквієму «Пливе кача».
- Травень**
- 70 – **Іван ПАНЦЬО** (*1.05.1947, с. Залав'є, Теробовл. р-н, Тернопіль. обл.) – гром. діяч, меценат. Член-кор. Укр. екологічної академії наук (1993). Заслужений працівник сфери послуг України (1997). Депутат Тернопільської міської ради (1980-2006). Керував обл. трестом «Зелене господарство» (ВАТ «Зеленбуд», 1990-97). Працював першим заст. міського голови Тернополя, заст. голови Тернопільської облдержадміністрації (2002-04), начальником КРУ області (з 2007). Співзасновник обл. товариства «Лемківщина». *Батьки – зі с. Тирява, п-т Кросно.*
- 60 – **Юрій МАРКАНИЧ** (*4.05.1957, с-ще Брошнів-Осада, Рожнятів. р-н, Станіслав. обл. +13.07.2012, м. Долина, похов. у Брошневі) – голова Регіонального лемківського товариства «Бескидське земляцтво» (Брошнів-Осада). Член Колегії ВУТЛ (2008-12) і Президії СФУЛО (2012). Депутат Брошнівської районної ради. *Батьки – зі с. Присліп, п-т Лисько.*
- 90 – **Борис ЗАПОТОЧНИЙ** (*15.05.1927, с. Чертіж, п-т Сянік) – лікар-психіатр, кандидат мед. наук (1965). Перший голова Київського товариства «Лемківщина». Відп. секретар редакції журн. «Архів психіатрії» (1997-2000).
- 80 – **Марія ПРЕН** (*20.05.1937, с. Терстяна, п-т Кросно) – доктор соціол. наук, академік АН ВШУ (1996). Заслужений діяч науки і техніки України (1996). Професор Укр. Академії держ. управління при Президентові України (з 1998). Віце-Президент Всеукр. ліги «Жінки за мир, свободу і духовність». «Жінка року – 2000» (США).
- Червень**
- 50 – **Ярослав КОЛЯНЧУК** (*12.06.1967, м. Ольштин, Польща) – лікар-офтальмолог, гром. діяч. Доктор медицини (1993). У 1994-98 працював у поліклініках Перемишля і Лодзі. Від 1998 – керівник клініки в Перемишлі і співвласник лікар. кабінету (разом із матір'ю). Член Укр. лікарського товариства та Об'єднання Українців Польщі. *Мати – зі с. Лосє, п-т Новий Санч.*
- 100 – **Василь МАДЗЕЛЯН** (*22.06.1917, Монсин, шт. Пенсільванія, США + 3.06.2005, Цитрус Гайте, шт. Каліфорнія, США) – графік і живописець, педагог. Вчитель малювання у сер. школі (1964-79). *Батьки – зі с. Білцарева, п-т Новий Санч. Брат С. Мадзеляна.*

Іван ТРОЙЧАК, м. Тернопіль

ПАМ'ЯТІ ІВАНА МЕРДАКА

(*26.11.1933 р., с. Райське, п-т Лисько +27.05.2007 р., м. Херсон, Україна)

Чому так скоро й передчасно
покинув землю – життя власне?
Тебе нам Господь-Бог послав
й талант великий дарував!
Родився Іван в селі Райському,
де як в раю текли потічки.
Навколо гори, буки і ялиці,
пам'ятний запах сіна і живиці.
Але сталінська орда прийшла
і вигнала вас з рідного села.
Там проживали батько й мати –
набуті статки мусіли лишати.
Солом'яні стріхи в Королівці
стали вам рідними в житті.

Босим школу здобував,
а пізніше різьбярем став.
Був відомим в Україні
співцем червоної калини.
Збагатив нашу культуру,
бо мав лемківську натуру.
Жаль мистця – сумують люди,
розриває серце й груди.
Ти в далекому Херсоні
на грудях склав свої долоні.
Кінчилася земна дорога
і пішов мистець до Бога.
Не рушаймо його прах,
бо він – дома, а ми в гостях!

III-й Фестиваль лемківської писанки.

Монастирськ, 28.04.2017 р.

Т. Кузяк. «Несеме сьватити». 1989 р.

СВІТ НІМНИ

Лемківській гумор

Гварят ноги

Гварит ліва женьська нога правій:
– Тото, што си тепер повіме, остане-ся медже ногами!

Горі-долом

– Куме, вы жыєте в малій квартирі – «хрущовці», правда?
– Гей! Як сте ся догадали?
– Бо ваш псих махат огоном не з боку на бік, а горі-долом.

Гриб, якій гварит

Научителька оповідає:
– Пішов хлопак до ліса, нашов гриба, а він му гварит: «Зыш мня!» Зыв хлопак гриба, заслаб і гмер. Повічте, діти, якій высьлід того трафунку?
Ванцьо: – Не треба їсти гриби, котры з тобом гварят.

Два гриби

Ріс в лісі білий гриб, а коло него – моремуха. Моремуха гварит:
– Зараз придут грибяре, вырвут тя з кореньом, понесут домів і зроблят з тя мачанку.
– Грибяре може мя не звидят, а ты копняка по шапці конче достанеш!

Два люстерка

Два люстерка роззерают єден другого:
– Ты штоси видиш?
– Ніт, а ты?
– Ніч не виджу!
– Не тямлю, чом бабы годинами зварают-ся до нас?

Добрий пес

– Мав єм доброго пса. Чесного человека одразу познає і не рушат, а злодія враз бы роздер.
– То добрий пес!
– Але-м го выгнав.
– А то чом?
– Бо юж і на мня зачав-ся шмаряти ...

ОГОЛОШЫНЯ

Лемківски Ватры а Фестивы лемківской культуры на літо 2017 року:

VII. обласна Лемківська Ватра в Перечні на Закарпатті – 16 липця.

XXXV. Медженародова Лемківська Ватра в Ждні, Польшча – 21-23 липця.

XVIII. Всеукраїнській Фестиваль лемківской культуры «Дзвони Лемківщини» в Монастырську на Тернопільщині – 5-6 серпня.

III. обласний Фестиваль лемківской культуры «Гомін Лемківщини» в Зимній Воді коло Львова – 26-27 серпня.

Організаторе

Лемківски народни пісні

ДУШКО МОЯ

А ты, мила, а ты мила, што-с думала,
кед сой гвечер, кед сой гвечер
зо мною спала?

Тота єдна думка моя,
же ты не мій, я не твоя, душко моя. (2 р.)

Чого же-с ся, чого же-с ся погнівала,
кой єс шчыро, кой єс шчыро не думала.
Зостав, мила, то гніваня,
бо то было на прошчаня, душко моя. (2 р.)

Од тых думок, од тых думок серце болит,
хто на двоє, хто на двоє любов ділит.
Моя любов знат лем тебе,
не ход гу двом, прид до мене,
душко моя. (2 р.)

А ты, мила, а ты, мила, што-с думала,
кед сой гвечер, кед сой гвечер
зо мною спала?

Тота єдна думка моя,
же ты не мій, я не твоя, душко моя. (2 р.)

ТИХА ВОДА

Тиха вода, тиха вода
та й лем на Бескыді,
давно-м, давно я не была
з милим на бесьїді.

Рада бы я, рада бы я
ту водицю пити,
рада бы я, рада бы я
з милим говорити. } (2 р.)

Казав милий, казав милий,
што мене попросит,
як на горі, як на горі
пшеницю покосит.

Він покосив, він покосив,
юж осьын минає,
він ся женит, він ся женит,
а мене льшасє. } (2 р.)

Бодай тебе, мій миленькій,
в боці закололо,
што так скоро твое серце
мене позабыло.

– Не забыв я, не забыв я,
лем собі думаю,
де я з тобом, де я з тобом,
розмовляти маю. } (2 р.)

Теодор КУЗЯК

ДОГАДАЮЧА ВАТРА

Продовжыня. Поч. в №1(106).

Недавно довідав єм ся, же Илько Пандяк здав ґаздівку державі за ренту, и же його жена Євка гмерла юж два roky тому. Барз єм був тым порушений, и коли трафила ся нагода, выбрав єм ся одвідіти старого Илька.

Автобус з Горлиц приїхав пляново. З пристанку до Илька лем пів кілометра, то за пару минут був єм на місці.

Заходжу на подвір'я – якости пусто и смутно, неє то руху, як перше.

Під столдом ржавіє в коприві плуг, культиватор, сівник и иншы машины. На подвір'ю стоїт на трьох колесах «Сирена», котру обдзюбує пару кур. Нихто ня не витат, як то колиси бывало. Вхожду на ґанок и до хыж.

Перед зеркалом – внучка Илька, Оля чеше модну фризурку, а єй старший брат Богдан сьидит при столі, на котрім стоїт магнетофон и грає голосну джезову музику.

– Добриден! – кричу голосно, жебы перекричати тот пекельний галас.

Якости Оля ня почувла, бо обернула ся од зеркала в мою сторону.

– О! Уйко Гриц! И до брата Богдана:
– Стиш тот холерний магнетофон, бо слова не чути!

Богдан выключыв апарат.
– А де вашы? – зьвідую ся.

– Є, та мама з татом ищы не вернули з роботы, бо авто ся нам популо, то доїзджают автобусом и вертают домів пізнійше, – одповіла Оля. – Але они гнет вернут, и посмотріла на сьтїну, де висьв дзиґар. – Може за яку годину.

– А де дідо Илько? – зьвідую.

– Дідо пасут коровы під Убочом. Сьдайте, – підсунула мі кресло.

– Ніт, Олю, – не буду сьдаєв, піду під Убоч, до діда, бо си побесьїдуєме закла няню з мамом вернут з міста.

– Но то, як хочете, то ідте, – одповіла Оля и взяла ся за малюваня ніхты.

Вышов єм на ґанок, а з хыжы зас понюс ся рык верескливой модерной музыки.

Пустив єм ся горі горбок на пасвиско.

Илько сьїдыв на переверненім смереку при огниску и шпорлат в нім патьком. При нім лежав красий кудлатий пес, але як ня дізрив, зорвав ся, загавкав и скочыв в мою сторону.

– Не руш, Бровко! – скричав Илько и пес послушно вернув назад.

– Дай, Боже, шчесьтя, діду! – гварю.

– Дай, Боже, дай! А то ты, Грицу? О, юж єс гнас давно не був. Но, як ся маш? Сьдай при ватрі.

Илько постелив на пняку старий орталіоновий плашч.

– Видиш, юж нибы літо, а холодно и мушу оген палити. Є, шкода, же-м компери не принос, ввекли бы зме, а знам, же любий.

– Не треба, діду, може другым разом. Виджу, же ґаздівку сте здали и коровы пасете юж jako пенсионер.

– А здаєв єм, здаєв. – Илько смутні покывав головою. – Здаєв єм, бо што-м мав робити? Невіста и сын не хотят ґаздувати, а внуки ани чути не хотят, вышытко пре до міста. А коровы пасу, але лем єдна наша, решта – сусьїдовы.

Они мают роботу в поли, то я ім пасу. При тим – свою єдну. Зрештом, з єдном коровом стояти якости отупно. Недавно было іх сьїмнадцет штук, пара кони, гача, были и увечкы, а тепер єдна корова, як сирота, не навчена сама пасати, то юж волю зо сусьїдовима пильнувати. А з пасьїном неє клопоту. Пасвиска, слава Богу, не бракує и трава добра. Та и літати за худобом не мушу: Бровко пильнує и наvertsат. Лем найдакотра спрібує в шкоду залізи, одраз єй за хвіст вытырмосит. Такий гад мудрий, же аджеж по імени коровы знає.

Ту Илько поляпкав Бровка по кудлатім лепі.

Закурили зме по «клубовім». Илько курил мовчки, опустив сиву голову, смотрив в блискаючы языки огня.

– Видиш, Грицу, – по хвилі мовчаня, якбы зо жальом рюк Илько, – на што-м на старіст

зышов? Быв єм ненайгіршым ґаздом, а тепер пенсионер, и пасу коровы и то не свої. Як знаш и памяташ, а юж єс не молодой, я цыле свое жытя тязко гарував, так и моя небіжка Євка, дай їй, Боже, царство небесне.

Илько зняв сьїрий знищений капелюш.

– Але знай, же тота тязка робота давала нам обом не лем якысий зыск, але и вельке задоволяня... Яка бы тота не была наша гірська земличка, хоц камениста, але наша, близка серцю, як матір. Она нас кормит, оґріват, а по-притім, коли мудро ґаздуєш, отплатчат ся, и то добрі. Знаш, на Заході добрі ся мі поводило, може бы-м там зостав, але тязло ня ту все, а небіжка не давала спокою. Она все лем єдно: «Я хочу там, домів вертайме, хоц бы бідувати, але на своїм. Повітря чудове, вода як кришталь, и комары не жрут, бо іх в горах неє».

Но, вернули зме. Як видиш, вшытко треба было зачынати од фундаменту, але, слава Богу, доробили зме ся и та. Сын ся оженив, пришли на сьвіт внуки, втіха то велика была для нас старых.

Хотів єм, жебы молоды ґаздували, а мы стары будеме помагати. Покля сил старчыт.

Спочатку было добрі, пізнійше зачало ся псути. Нераз єм чув, як невіста нарікала, же на ґаздівці лем ся наробити треба, а хісна мало, же ліпше вшытко продати и купити собі в мьсьті комфортаве мешканя, піти на державну роботу, де ся выробит свої години і ма ся спокій. А ту треба гарувати до рана до нocy и лем человек стайном смердит. Але, як роблю в стайни, то не буду пахнути парфумом, до холеры! Нарешті невіста «переробила» сына на свою сторону, и він тіж штораз частійше зачынав бесьїдувати о продажы ґаздівки. Но, ани я, ани небіжка чути зме о тим не хотіли.

Товды они обоє пішли до роботы в мьсьті, а нас старых лишыли ґаздувати. Але мы ся не давали, гарували зме обоє, часом люде помогли, но не задармо, платило ся або давали зме коні на одробку. Правда, же коли вертали автобусом з роботы, то по полудни помагали в поли. Внуки тіж помагали, хоцбы пасти худобу, лем же веце было наріканя, як той помочы.

«До дябла з ґаздівком, то нич не вартат!» – чув єм штораз частійше.

Потім гмерла моя стара, и сам не дав єм юж рады ґаздувати – одышла охота. Почув єм ся барз самітний. Повів єм, же поле оддам, але хыжу – ніт. Я не піду до міста, бо я рільник и до кінця своїх днів хочу дыхати сельским повітрям. А невіста и сын, як хотят, то най ідут, якости буду и сам. Мі выстарчыт єден кутик в хыжы, решту покоїв вынайму для робітників, бо хочю, жебы хыжа не была порожня. Поле може забере ПГР. Поле добре, выроблене, орне и луку. А як єм вернув зо Заходу, то лем бурян ріс на тій землицьці, – оповідає далє Илько. – Пару років минуло, закла єм допровадив зас го до порядку.

Но, нашто мі тото было? Тепер вшытко треба было оддати. Што зостало з мойой роботы? Тых пару злотых ренты? Для мене выстарчыт, але не о грошы ходит. Хотів єм дожыти своїх днів так, як мій отец, дід и праддід, як ґазда! Тепер зостало пару арів огороу, лем же и тот, як не припильнує и не скопам, то буряном заросне. Неє кони, неє худобы, неє и увечок, бо кожухы єм посправляв вшыткым, то и овец не треба. Худобу и коні ся попродадо. Сын купив авто, котре штокус ся псує. Зостала єдна корова, самітна як и я. Правда, опріч мене и кота, ніхто молока не хоче, лем гарбата або кава, а я все люблю молоко, бо єм так навчений. Невіста зачала мі молоко з міста приносити, але єм повів, жебы ся не выдурняла, бо хто відів, жебы з міста до села молоко нести. А, зрештом, што то за молоко. Ты жьєш в мьсьті, то знаш. Коли мі бракує, то сусьїд мі принесе, и квасне, и масьянку, тіж до компери. Зато ім и коровы попасу.

Не могу повісти, жебы сын або невіста, кривду мі робили. Боже заваруй! Істи зварит, лахы выпере порядно. Внуки тіж добры ...

Далі буде.

Лемку! Маш бесьїдувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, гадати. Втовды лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

«Дзвони Лемківщини» -

часопис Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93.

E-mail: lemko_ter@ukr.net; www.Lemky.org.ua

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Тираж 1000 прим. Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

Підприємець Старух С. Є., м.Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колеґія:

Василь МУЛЕСА (Закарпаття), Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль), Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), Степан МАЙКОВИЧ (Львів).

Комп'ютерна верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колеґії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.